

Eva Eglāja-Kristsone

Dr. philol., literatūrzinātniece;

Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūts

Dr. philol., literary scholar; Institute of Literature, Folklore and Art
of the University of Latvia

E-pasts / e-mail: eva.eglaja@lulfmi.lv

ORCID: [0000-0001-8577-7684](https://orcid.org/0000-0001-8577-7684)

DOI: 10.35539/LTNC.2025.0060.01

Ievads. Kanona ekoloģija: Aspazija, Rainis un literārā cirkulācija

Šis "Letonica" numurs tapis Aspazijas un Raiņa 160. jubilejas gadā, desmit gadus pēc plaši atzīmētās 150. jubilejas, kad ar izstādēm, koncertiem, teātra iestudējumiem, īpašiem izdevumiem un muzeju ekspozīcijām tika paātrināta tā sauktās dzīvās klasikas aprite. Klasika ir "dzīva", ja to māca skolā, iestudē teātrī, tulko, citē publiskajās runās, pārstāsta muzejā, pārrunā medijos, izmanto jubileju rituālos. Šī lietošana rada jaunus lasījumus un funkcijas (piemēram, pilsoniskas, feministiskas, estētiskas), un tās laika gaitā mainās – tas, ko viena paaudze nolasa kā politisku simbolu, cita pārlasa kā estētisku eksperimentu utt.

Šādas jubileju kulminācijas ir nozīmīgas, taču vēl vērtīgāka ir apzināta un regulāra atgriešanās pie šo autoru veikuma, ik pēc desmit gadiem pārlūkojot, kā šodienas akadēmiskajā vidē un sabiedrībā skatāties uz šāda mēroga personībām. Šo nepieciešamību turpināt Raiņa un Aspazijas dzīves un darba izzināšanu uzsver arī Gundega Grīnuma, grāmatas "Viņpus Alpiem" ievadā atgādinot, ka "2015. gads reanimēja XXI gs. latvieša interesi par abiem nacionālās literatūras klasiķiem" (Grīnuma 2017: 7–8), un izgaismo nepieciešamību pievērst uzmanību ne tikai kanonizētām tēmām, bet arī tām niansēm, kas ilgstoši palikušas ārpus uzmanības loka, piemēram, tik dažādajām paralēlajām Raiņa un Aspazijas biogrāfijām politiskās emigrācijas laikā Šveicē. Kādi fakti vai interpretācijas ir pārrakstītas, ko esam pievienojuši un ko – varbūt neviļus – atstājuši ēnā? Un cik daudz mūsu pašu skatījumu nosaka zināšanas par laikabiedriem un priekštečiem, gan tiem, kas stabili atrodas kanonā, gan tiem, kas apzināti vai neapzināti ir marginalizēti, tomēr uzturējuši ekosistēmu, kurā Rainis un Aspazija kļuva redzami. Tieši to aktualizēja arī 2024. gada 26.–27. septembrī notikusī starptautiskā

konference *"Rainis and Aspazija among Contemporaries in the European Cultural Context"* ("Rainis un Aspazija starp laikabiedriem Eiropas kultūrtelpā") Raiņa un Aspazijas vasarnīcā Majoros, ko organizēja LU Literatūras, folkloras un mākslas institūts, Raiņa un Aspazijas muzejs un Memoriālo muzeju apvienība.

Šī krājuma teorētiskais ietvars ir kanona ekoloģija – nevis nemainīgs "lielisku personību un tekstu" saraksts, bet dzīva, mainīga vide, kurā tekstu un personību iekļaušanu, interpretāciju un apriti nosaka sociālie, politiskie un institucionālie apstākļi (Davis, Zald 2009), kā arī mazo literatūru dinamika un to mijiedarbe ar tulkotajiem, kultūras pārnēsēm un recepcijas procesiem (Lukas 2023). Šajā vidē darbojas "vārti" – lēmumu punkti, kuros izšķiras, kas tiek iekļauts aprītē, un "vārtsargi" – cilvēki vai mehānismi, kas šos lēmumus pieņem (Guillory 1993). Tie ir skolotāji, redaktori, žūrijas, kuratori, komisijas, tulkotāji un arī algoritmi, kas nosaka tekstu pieejamības uztveres trajektorijas (Shoemaker, Vos 2009; White 1950). Viens no šāda skatījuma atslēgas tekstiem ir 2024. gada konferences plenārreferāta autora slovēņu literatūrzinātnieka Marijana Doviča pētījums par "nacionālajiem dzejniekiem" un "kultūras svētajiem", kas parāda, kā šīs figūras kanonizējas ne tikai ar estētisku novērtējumu vai biogrāfisku slavu, bet caur rituāliem, piemiņas praksēm, izglītības un mediju infrastruktūru (Dovič, Helgason 2017).

Kanona ekoloģijā arī pētnieki kļūst par vārtsargiem: lēmumi par to, ko iekļaut pētījumos un bibliogrāfijā, ko recenzēt un izdot, kā sakārtot arhīvu aprakstus vai veidot kursu lasāmvielu, tieši ietekmē to, kas kļūst redzams nākamajām paaudzēm. Līdzdalība konferences programmās, institucionālos projektos un digitālās infrastruktūrās nav neitrāla. Šis žurnāla numurs seko tieši vārtiem un vārtsargiem – kā tie paver, aizver vai pārzīmē ceļus, pa kuriem Rainis, Aspazija un viņu laikabiedri pāriet pāri valodām, režīmiem, paaudzēm.

Paraugoties uz publicētajiem pētniecības rezultātiem pēdējā desmitgadē par Raini un Aspaziju Latvijā un ārpus tās, redzam arvien plašāku pieeju, kas atbilst kanona ekoloģijas teorētiskajam ietvaram – tekstu un autoru aprīti tiek skatīta kā dinamiska sistēma, kur līdzās estētikai darbojas arī ideoloģiskie, institucionālie, dzimtes perspektīvas un tehnoloģiskie nosacījumi. Vairāki darbi atsedz Raiņa un Aspazijas ideoloģisko mobilizāciju dažādos laikmetos: kā viņu tēli izmantoti padomju un starpkaru periodā, rādot kultūras svētuma un politiskās funkcionalitātes saspēli (Kušnere 2021, 2023), kādi bija padomju laika piemiņas rituāli un diskursi, kas pārakstīja autoru biogrāfijas atbilstoši režīma vajadzībām (Zelče 2021). Šo pieeju papildina skatījums uz Raiņa vietu literatūras politizācijā Nobela prēmijas kontekstā (Lavins 2024). Biogrāfijas un vēsturiskās atmiņas dimensiju pārstāv pētījumi par Raini Šveices trimdas laikā (Herman 2018) un abu autoru darbību Satversmes sapulcē (Freiberga, Kalniņa 2023). Tie apliecina, ka "dzīvais kanons" pastāv arī caur personisko

piemēru un politisko klātbūtni. Raiņa tiesību filozofijas analīze rāda Raiņa domāšanas saikni ar Eiropas klasisko tradīciju (Lazdiņš 2022), tāpat Raiņa idejas un darbi var tikt interpretēti starpkultūru izglītības skatījumā, piemēram, sasaistot tos ar Āzijas garīgās tradīcijas uztveri (Kļaviņš 2024).

Šo tematiku papildina kultūrfilozofisku sakaru meklējumi ar Gēti, Šilleru un Niči (Senkāne 2020, 2021). Jāizceļ Ilonas Miezītes publikācijas un promocijas darbs par garīgajiem meklējumiem un reliģijas klātesību Aspazijas dzejā (Miezīte 2024). Dzimtes perspektīva un sieviešu rakstniecība ir aktuāls lauks Aspazijas pētniecībā (Eiduka 2023; Burima 2017; Szopiński 2015), atklājot emocionālās un publiskās balss veidošanos. Literāri estētisko aspektu pārstāv pētījumi par ekspresionismu un grotesku Raiņa dramaturģijā (Šiliņa 2015, 2022), bet teātra un vizuālā reprezentācija skatīta sasaistē ar Raiņa un Aspazijas 150. jubilejas iestudējumiem (Rodiņa 2017), kur vizualitāte uzsverta kā būtisks kanona uzturēšanas mehānisms.

Digitālo humanitāro zinātņu jomā nozīmīgs ir Latvijas Nacionālās bibliotēkas projekts "Rainis un Aspazija" (RunA), kura ietvaros izstrādāti saistītie dati, epistulārā mantojuma analīze un jauni pētniecības rīki (Goldberga u. c. 2018; Apenīte u. c. 2022; Kalviša, Kalniņa 2021; Bojārs u. c. 2020). Šie rīki paplašina kanona ekosistēmu, padarot pieejamu npublicēto materiālu un saikņu izpēti. Tulkojumu un transnacionālās aprites tēmu pārstāv vairāki pētījumi: par Raiņa darbu recepciju Ukrainā (Shchukina 2021), Polijā (Wojciechowski 2020), Vācijā un Lietuvā (Daugirdaitē 2016; Kacane 2019), kā arī Aspazijas tulkojumiem ukraiņu (Pupurs 2023) un krievu valodā (Daņiļins, Pavlovs 2024). Šie piemēri ilustrē to, kā autori dažādos laikos kļuvuši pazīstami ārpus Latvijas, pielāgojot gan žanrus, gan politisko interpretāciju režģus. Kopumā jāsecina, ka pētniecība pēdējos desmit gados turpina būt daudzslāņaina, starpdisciplināra un transnacionāla, atspoguļojot tādas šī speciālā numura tematiskās līnijas kā ideoloģiskie tīkli, tulkojumu ceļi, dzimumu loma, laikabiedru pārskatīšana, kas paplašina izpratni par abu autoru vietu Eiropas kultūras ekosistēmā.

Likumsakarīgi, ka pirmais šajā rakstu krājumā ir Marijana Doviča raksts "*National Poets" in Small European Literary Culture*", kura uzstādījums skaidri parāda, ka "nacionālā dzejnieka" funkcija nav tikai estētiska vai biogrāfiska, bet ir institucionāli veidota, politiski nolasāma un laikam līdzī mainīga – nereti pietiek, lai sabiedrība "domātu", ka autors raksta tautas vārdā, un tas iedarbina kanonizācijas ciklus. Šis ietvars ļauj Raini un Aspaziju ieraudzīt plašākā Eiropas salīdzinājumā, kur arī līdzās darbojas gan kanonizēšanas rituāli, gan to kritiska pārrakstīšana (piemēram, jubileju atzīmēšana vai ignorance un skolu programmu maiņa).

Benedikta Kalnača pētījums "*Johann Wolfgang von Goethe and Friedrich Nietzsche in fin-de-siècle Latvian Literary Culture*" parāda, kā latviešu literārā vide ap 1900. gadu intensīvi pārveidoja un pielāgoja Eiropas idejisko mantojumu. Gētes un Ničes darbi

kalpoja kā nozīmīgas atsaucis, kas nostiprināja estētisko kritēriju sistēmu un iedarbināja plašākas publiskās debātes par modernismu. Kalnačs atklā, ka Rainis, Aspazija, Poruks un Blaumanis ne tikai tulkoja šos autorus, bet arī aktīvi pārvērtā viņu idejas, iemiesojot tās latviešu kultūras kontekstā. Apolloniskā un dionīsiskā spriedze kļuva par nodēriģu instrumentu, lai formulētu vietējo modernisma virzienu. Šeit skaidri izpaužas "kanoniskās ekoloģijas" princips – ārēji kultūras impulsi kļūst par daļu no iekšējās sistēmas, kad tos iedarbina un nostiprina konkrēti institucionāli mehānismi – prese, teātris un literārās biedrības.

Gata Ozoliņa raksts "Rainis Otrās atmodas kontekstā" izseko, kā Rainis dažādos vēstures lūzuma brīžos – sākot ar poēmu "Daugava" (1919) – tiek mobilizēts kā simbolisks resurss, ko dažādi režīmi un sabiedriskās kustības pielāgo savām ideoloģiskajām vajadzībām. Raksts parāda, kā Raiņa darbība Šveicē kļuva par priekšnosacījumu vēlākai simboliskai izmantošanai, īpaši Otrās atmodas laikā. "Daugavas" straujā recepcija, tās sasaistījums ar nacionālās pretošanās kontekstu un turpmākā piemiņas politika liecina par to, kā politiskie satricinājumi ietekmēja Raiņa vietas interpretāciju kultūrā. Tajā pašā laikā tieši institucionālās struktūras, piemēram, piemiņas rituāli, izglītības saturs un komiteju darbība, nodrošināja šo nozīmju saglabāšanos pāri paaudzēm.

Denisa Hanova un Valda Tēraudkalna pētījums *"Roses for the Lord of Storms": Analysis of Aspazija's Lyrics for the Authoritarian Leader of Latvia* skaidri apliecina, ka "dzīvais kanons" neveidojas kā lineāra attīstība, bet gan caur pārstrukturēšanu un nozīmju pārrakstīšanu atkarībā no konkrētā laika ideoloģiskajām vajadzībām. Aspazijas daiļrade Kārļa Ulmaņa autoritārā režīma apstākļos tika pielāgota tā retorikai un simboliskajai sistēmai, piemēram, tāda ir "Himna Vadonim" (1936) vai apbalvošanas un interviju diskurss. Šie piemēri rāda, kā valsts ceremonialitāte, kultūrpolitika un mediji rada jaunas interpretācijas nišas, kurās iedzīvojas atšķirīgs, bieži vien ideoloģiski akcentēts Aspazijas tēls.

Kristiānas Ābeles raksts "Tālas noskaņas vārdos, krāsās un līnijās: Rainis, Aspazija un divi latviešu gleznotāji" par vizuālās kultūras horizontiem ap Raini un Aspaziju dokumentē, kā periodika, grāmatu vāki un skatuves vizuālie risinājumi (Voldemārs Zeltiņš, Vilhelms Purvītis u. c.) patiesībā ir "kanona inženierija" – tie piešķir formu un ritmu tekstu dzīvei sabiedriskajā telpā. Teātra iestudējumu dekorācijas "Uguns un nakts" kontekstā, mākslinieku un redaktoru korespondence, kā arī žurnālu ikonogrāfija rāda, ka kanona ekoloģijai izšķiroši ir starpmediju ceļi: profesionālie mākslas lauki, periodikas prakses un kopienu gaidas, kas vienlaikus selekcione un izceļ.

Birutes Avižinienes pētījums *"Lithuanian Contexts of Aspazija's Historical Drama 'Vaidelote'"* par Aspazijas "Vaidelotes" lietuvisko recepciju precīzi atsedz transnacionālo apriti: korespondence starp Raini un Eduardu Volteru, tulkojuma kavēšanās un

pielāgošana amatiereteātra iespējām, diasporas teātra biedrību loma Rīgā un Jelgavā. Rakstā secināts, ka Vaidelote lietuviešu skatuvē ienāca vienkāršotā un amatieru teātra iespējām pielāgotā formā, tomēr atstāja nozīmīgu ietekmi uz lietuviešu vēsturiskās drāmas attīstību.

Enes Rētas Sūvikas raksts *"The Young Estonia Movement and Literary Landscapes of an Emerging Nation"* par literāro grupu "Jaunā Igaunija" kanona ekoloģijai pievieno ekokritisku skatījumu. Autore analizē, kā 1905.–1915. gadā notiek pāreja no reālistiska utilitārisma uz simbolisma un dabas–rakstības jutīgumu, atklājot nacionālās ainavas iztēles veidošanos. Pētījums īpaši akcentē mitrāju motīvu, tautsaimniecības un mītisko kodējumu kā sava veida "vides sugas", kas kļūst par identitātes balstiem un šķērso Baltijas telpas robežas. Analīze parāda, ka "Jaunās Igaunijas" pieci albumi atspoguļo ne tikai estētiskus un stilistiskus pārveidojumus, bet arī literāro ainavu pārskatīšanu, kur purvs un akači tiek konstruēti kā igauņu simboli un vēlāk arī kā kultūras identitātes centrālie elementi.

Elles Mari Talivē raksts *"Young Minni Kurs-Olesk: the Formation of a New Woman Behind the Scenes"* par Aspazijas un Raiņa laikabiedri igauņu rakstnieci, tulkotāju un sabiedrisko darbinieci Minni Kursu-Olesku izgaismo feministisko un sociālās reformas kustību pārklāto telpu: Londonas Politehnikums, Toinbihola, atturības biedrības un sociālā darba organizācijas, kas 20. gadsimta sākumā darbojās kā mobilitātes infrastruktūra un radīja iespējas veidoties alternatīvām autoru pozīcijām ārpus centrālā literārā kanona. Kursas-Oleskas ceļš un viņas kontakti rāda, kā sieviešu organizāciju un sabiedrisko diskusiju forumi, veidojot pārrobežu tīklus, ieviesa Baltijas intelektuālajā vidē jaunus rīcības modeļus un paplašināja sieviešu publiskās balss iespējas.

Ramunes Bleizgienes pētījums *"From Amusements to Love: Forms of Women's Emancipation in the Early Works of Šatrijos Ragana"* par lietuviešu rakstnieces, skolotājas un kristīgās intelektuāles Šatrijas Raganas (īstajā vārdā Marija Pečkauskaite) agrīnajiem darbiem uzsver emociju un kopējas piedzīvotības nozīmi nacionālisma iekšējā apropiācijā. Viņa rāda, kā līksmība literatūrā tiek saistīta ar piederības un vienotības izjūtu, bet mīlestība – ar dzīves papildījumu, kas vienlaikus saskan ar laikmeta priekšstatiem par sievietes lomu un tos arī izaicina. Feministiskā fenomenoloģija ļauj saskatīt, piemēram, kā nelegālā prese, ģimenes ideāli un jaunais "nacionālās ģimenes" modelis darbojas kā afektīvs pamats, kas ietekmē literārās kanonizācijas procesus.

Solvitas Lapiņas pētījums "Aspazija un 1936. gadā izdotā enciklopēdija "Mūsu laika ievērojamās sievietes"" precīzi parāda, kā biogrāfiskās vārdnīcas un enciklopēdijas darbojas kā kanona "pieminekļu arhitektūra" – atlasa, strukturē un nostiprina autoru vietu kultūras atmiņā. Vienlaikus tās atsedz sieviešu redzamības

mehānismus – fragmentārus, bet noturīgus ceļus, pa kuriem Aspazija saglabājās “dzīvā kanona” apritē pāri dažādiem politiskajiem režīmiem un nacionālajām robežām.

Noslēgumā atgriežoties pie kanona ekoloģijas teorētiskā uzstādījuma, jāuzsver, ka “klasika” ir tikai viena no plašākas kanona sistēmas, ko veido dažādas formas, konteksti un savstarpējās attiecības. Šis krājums parāda, ka Rainis un Aspazija nav uztverami tikai kā izolēti literārie ģēniji, bet gan kā daļa no plaša kultūras procesa, kurā svarīga loma ir teātrim, vizuālajai kultūrai, enciklopēdiskajiem ierakstiem, tulkojumiem un starptautiskai apritei. Process ietver arī traucējumus un pārmaiņu ciklus – režīmu maiņu, piemiņas politiku, jubileju mobilizāciju –, kas regulāri pārzīmē kanona aprises. Šāda pieeja palīdz saprast, kāpēc Rainis un Aspazija nostiprinās kanonā nevis vienreiz par visām reizēm, bet gan caur mainīgām reprezentācijām, iestudējumiem un interpretācijām, kuru kontūras kļūst īpaši izteiktas, raugoties pāri nacionālajām robežām.

Bibliogrāfija

Apenīte, Mārīte; Bojārs, Uldis; Garda, Ansis; Goldberga, Anita; Kreislere, Maira; Rašmane, Anita; Ungure, Elza (2022). LNB atvērtie dati pētniecībai. *Letonica*, Nr. 47, 168–187. lpp.

<https://doi.org/10.35539/LTNC.2022.0047.M.A.U.B.A.G.M.K.A.R.E.U.168.187>

Bojārs, Uldis; Rašmane, Anita; Goldberga, Anita (2020). Linked Data for Digital Humanities Scholars and Researchers: “Rainis and Aspazija” (RunA) Collection. *DHN Post-Proceedings*, pp. 185–194.

Burima, Maija (2017). Representation of Modernity at the Outset of Latvian Women’s Writing: The Case of Aspazija. *SGEM2017 Conference Proceedings*, No. 4, pp. 605–612.

Daņiļins, Andrejs; Pavlovs, Māris (2024). Aspazija’s Poetry in Olga Pētersone’s Translations of Collection “Ikdienas spārni”. *Krustpunkti: kultūras un mākslas pētījumi*, Nr. 2, 131.–144. lpp.

<https://doi.org/10.55877/kkmp.2024.2.505>

Daņiļins, Andrejs; Pavlovs, Māris (2024). Aspazijas dzejas tulkojumi krievu valodā krājumā “Latyšskiye poety v perevodakh Viktora Tretjakova”. *Akadēmiskā Dzīve*, Nr. 60, 117.–127. lpp.

<https://doi.org/10.22364/adz.60.11>

Daugirdaitė, Solveiga (2016). Who could we refer to as Lithuanian Aspazija and Rainis? Aspazija un mūsdienas: dzimums, nācija, radošie izaicinājumi. Rīga: Zinātne, 287.–296. lpp.

Davis, Gerald F.; Zald, Mayer N. (2009). Sociological Classics and the Canon in the Study of Organizations. Paul S. Adler (ed.). *The Oxford Handbook of Sociology and Organization Studies: Classical Foundations*. Oxford: Oxford University Press, pp. 635–646.

Dović, Marijan; Helgason, Jón Karl (2017). *National Poets, Cultural Saints: Canonization and Commemorative Cults of Writers in Europe*. Leiden; Boston: Brill.

Eiduka, Dina (2023). Reception of Penelope’s Character in 20th Century Poetry: Female Modernism and Latvian Writer Aspazija. *Literatūra*, No. 65(3), pp. 24–34.

<https://doi.org/10.15388/Litera.2023.65.3.2>

- Freiberger, Anna; Kalniņa, Ieva (2023). The Work of Aspazija and Rainis in the Constituent Assembly of the Republic of Latvia. *Culture Crossroads*, No. 23, pp. 202–215.
<https://doi.org/10.55877/cc.vol23.389>
- Goldberga, Anita; Kreislere, Maira; Rašmane, Anita; Stūrmane, Agnese; Salna, Elīna (2018). Identification of Entities in the Linked Data Collection *Rainis and Aspazija* (RunA). *Italian Journal of Library, Archives and Information Science*, No. 9(1), pp. 83–106.
<https://doi.org/10.4403/jlis.it-12444>
- Grīnuma, Gundega (2017). *Viņpus Alpiem: Rainis un Aspazija Kastaņolā. Jaunatklāti tuvplāni*. Rīga: Mansards.
- Guillory, John (1993). *Cultural Capital: The Problem of Literary Canon Formation*. Chicago: University of Chicago Press.
- Herman, B. K. (2018). The Poet Jan Rainis During Swiss Exile, 1906–1920: Internationalism, Nationalism, and the Meaning of “A Free Latvia in a Free Russia”. *Swiss American Historical Society Review*, No. 54(2), pp. 3–25.
- Kacane, Ilze (2019). Reception of Opera “Salome” by Richard Strauss in Aspazija’s Novel “The Autumn Nightingale”. *Forums for World Literature Studies*, No. 11(1), pp. 66–81.
- Kalviša, Liene; Kalniņa, Ieva (2021). The Linked Data Collection “Rainis un Aspazija” (RunA): New Research Opportunities. *Culture Crossroads*, No. 19, pp. 126–138.
<https://doi.org/10.55877/cc.vol19.28>
- Kļaviņš, Kaspars (2024). The Interpretation of Rainis’ Intellectual Heritage in Intercultural Education in the Context of the Reception of Asia’s Spiritual Culture. *Human, Technologies and Quality of Education*, pp. 504–525. <https://doi.org/10.22364/htqe.2024.38>
- Kušnere, Sigita (2021). Raiņa un Aspazijas bibliotēkas neatklātais. *Aktuālas problēmas literatūras un kultūras pētniecībā*, Nr. 26(1), 38.–46. lpp. <https://doi.org/10.37384/APLKP.2021.26-1.038>
- Kušnere, Sigita (2023). Politiskās cīņas par Raini un Aspaziju. *Aktuālas problēmas literatūras un kultūras pētniecībā*, Nr. 28, 248.–260. lpp. <https://doi.org/10.37384/APLKP.2023.28.248>
- Lavins, Imants (2024). Beware the Illusion or Latvian Literature’s Road to the Nobel Prize. *Contemporary Issues of Literary Studies – International Symposium Proceedings*, No. 17, pp. 130–135. <https://doi.org/10.62119/cils.17.2024.8704>
- Lazdiņš, Jānis (2022). Laime Jāņa Pliekšāna (Raiņa) tiesību filozofijā. *Latvijas Vēstures Institūta Žurnāls*, Nr. 116 (speciāllaidums), 7.–22. lpp. <https://doi.org/10.22364/lviz.116.01>
- Lukas, Liina (2023). “In a Miracle Wellspring” of Goethe’s Poetry: Comments on the Role of Translated Poetry in a Small Literature. *Interlitteraria*, No. 28(1), pp. 137–154.
<https://doi.org/10.12697/IL.2023.28.1.11>
- Miezīte, Ilona (2024). Garīgo meklējumu krustpunkti Aspazijas un Friča Bārdas dzejā. *Aktuālas problēmas literatūras un kultūras pētniecībā*, Nr. 30, 25.–39. lpp.
<https://doi.org/10.37384/APLKP.2025.30.025>
- Miezīte, Ilona (2024). *Reliģiski filozofiskie motīvi Aspazijas un Friča Bārdas dzejā*. Promocijas darbs. Latvijas Universitāte.
- Pupurs, Iryna (2023). Latvian Literature in Ukraine: A Brief Overview of its Perception and Interpretation During the Last Hundred Years. *Letonica*, No. 53, pp. 186–210.
<https://doi.org/10.35539/LTNC.2023.0053.10>

- Rodiņa, Ieva (2017). Raiņa un Aspazijas jubilejas gada atspulgi Latvijas teātrī: biogrāfiskais aspekts. *Akadēmiskā Dzīve*, Nr. 53, 155.–157. lpp.
- Senkāne, Olga (2020). Šillers, Gēte un Rainis par spēli: kultūrfilozofiski naivā un sentimentālā izpratnes krustpunkti. *Aktuālas problēmas literatūras un kultūras pētniecībā*, Nr. 25, 336.–361. lpp. <https://doi.org/10.37384/APLKP.2020.25.336>
- Senkāne, Olga (2021). Gētes Fausts un Raiņa Tots: kultūrfilozofiski krustpunkti. *Kultūras studijas*, Nr. 13, 82.–92. lpp.
- Shchukina, Yuliia (2021). Interpretations of the Play "Blow, Wind!" by Rainis in the Ukrainian Theatre. *Latvijas Zinātņu Akadēmijas Vēstis, A daļa: Humanitārās un sociālās zinātnes*, Nr. 75(1), 15.–23. lpp.
- Shoemaker, Pamela J.; Vos, Timothy (2009). *Gatekeeping Theory*. New York: Routledge.
- Szopiński, Grzegorz (2015). Latvia's Female Powerhouses. *New Eastern Europe*, No. 1(15), pp. 161–167.
- Šiliņa, Zane (2015). Tendencies of Expressionism in Rainis' Writings: *Spēlēju, dancoju (I Played, I Danced, 1915)*. *Interlitteraria*, No. 20(2), pp. 7–19. <https://doi.org/10.12697/IL.2015.20.2.2>
- Šiliņa, Zane (2022). Interpretation of the Theme of Night: A Case Study of Rainis's Creative Laboratory. *Letonica*, Nr. 46, 210.–226. lpp. <https://doi.org/10.35539/LTNC.2022.0046.Z.S.206.222>
- White, David M. (1950). The 'Gate Keeper': A Case Study in the Selection of News. *Journalism Quarterly*, No. 27, pp. 383–391.
- Wojciechowski, Piotr (2020). Symbolic and Philosophical Similarities Between Jan Kasproicz's and Janis Rainis' Poetry. *World and Word*, No. 35(2), pp. 213–224. <https://doi.org/10.5604/01.3001.0014.5473>
- Zelče, Vita (2021). The Sovietization of Rainis and Aspazija: Discourses and Rituals in Soviet Latvia in Celebration of the Two Poets. *Journal of Baltic Studies*, No. 52(1), pp. 17–42. <https://doi.org/10.1080/01629778.2020.1862265>